

DET KONGELIGE KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Forsknings- og høyere utdanningsministeren

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

18/6637-1

10. april 2019

Invitasjon til å komme med innspill til stortingsmelding om arbeidsrelevans i høyere utdanning

Høyere utdanning skal bidra til at samfunnet videreutvikles, til å håndtere store samfunnsutfordringer og til å gi arbeidslivet tilgang til kvalifisert arbeidskraft, slik at vi kan sikre økonomien og velferden. Studentene som uteksamineres, har en viktig rolle for at ny kunnskap skal komme virksomheter og samfunnet til nytte og for å omstille norsk arbeidsliv. De er morgendagens gründere, medarbeidere og ledere.

Ett av regjeringens viktigste prosjekter er å øke kvaliteten i høyere utdanning. Grunnlaget for vår politikk ligger i Meld. St. 16 (2016–2017) *Kultur for kvalitet* (Kvalitetsmeldingen) og Meld. St. 4 (2018–2019) *Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning*.

Norsk høyere utdanning holder jevnt over god kvalitet, og i dagens arbeidsmarked med lav arbeidsledighet får så å si alle med høyere utdanning jobb. Undersøkelser viser også at arbeidsgiverne stort sett er tilfredse med kandidatenes kompetanse. Like fullt må kvaliteten og relevansen i høyere utdanning heves, gitt utviklings- og omstillingsbehovene fremover og de høye ambisjonene vi har på samfunnets og studentenes vegne.

Jeg vil derfor legge frem en stortingsmelding der ambisjonen er å styrke kvaliteten og arbeidsrelevansen i utdanningene gjennom bedre og mer gjensidig samarbeid om samfunnets kunnskapsbehov og studentenes læring. Meldingen skal etter planen legges frem våren 2021. I tillegg til denne meldingen, foreløpig kalt arbeidsrelevansmeldingen, skal regjeringen legge frem kompetansereformen *Lære hele livet*, som omhandler etter- og videreutdanning, samt en stortingsmelding om internasjonal studentmobilitet som også vil

berøre samarbeidet mellom høyere utdanning og arbeidsliv. Arbeidsrelevansmeldingen vil sees i sammenheng med begge disse.

I arbeidet med denne stortingsmeldingen ønsker jeg god dialog med studenter, universiteter og høyskoler, arbeidslivet og øvrige aktører. Denne innspillsinvitasjonen er et ledd i dialogen.

Jeg har identifisert noen utfordringer arbeidsrelevansmeldingen må belyse:

- Arbeidsmarkedet er i omstilling, og kompetansebehovene endrer seg. Gapet mellom hva studentene lærer og hvordan de lærer og behovene i fremtidens arbeidsliv må ikke bli for stort.
- Overgangen fra høyere utdanning til arbeid er vanskelig for noen grupper. For kandidater fra noen av de disiplinbaserte utdanningene vedvarer den vanskelige arbeidsmarkedssituasjonen.
- Tilgangen til praksisplasser er for lav i mange studier, og kvaliteten på praksisen varierer.
- Det benyttes i for liten grad studentaktive lærings- og vurderingsformer som gir kandidatene ferdigheter som er viktige i arbeidslivet.
- Innovasjon og entreprenørskap vektlegges for lite i høyere utdanning.
- Det er et vedvarende problem at mange studenter ikke fullfører studiene.
- Mange studenter synes de ikke får god nok informasjon om hvordan de kan bruke kompetansen sin i arbeidslivet. Karriereveiledningen og informasjonen til studentene bør styrkes.
- Universitetenes og høyskolenes Råd for samarbeid med arbeidslivet (RSA) fungerer i varierende grad. RSA har hatt beskjeden effekt i utviklingen av studietilbudene.

Ambisjoner for arbeidsrelevansmeldingen

Ambisjonen for stortingsmeldingen er å styrke kvaliteten og arbeidsrelevansen i høyere utdanning. Studentene skal forberedes bedre på arbeidslivet og arbeidslivet skal få tilgang på relevant kompetanse som kan bidra til utvikling og omstilling.

Ambisjonene skal nås gjennom:

- bedre og mer gjensidig samarbeid mellom universiteter og høyskoler og arbeidslivet om samfunnets kunnskapsbehov, utviklingen av høyere utdanning og studentenes læring
- å styrke kvaliteten på praksis i utdanninger med mye obligatorisk praksis
- å styrke arbeidstilknytningen i utdanninger som har svak arbeidstilknytning i dag, inkludert gjennom økt bruk av praksis
- å styrke innovasjon og entreprenørskap i høyere utdanning

Spørsmål

Spørsmålene under skal være åpne nok til at dere kan gi oss de innspillene og refleksjonene som dere mener viktige. Jeg ønsker kortfattede svar og ber om at innspillet ikke overskrider 20 sider.

Fra universitetene og høyskolene ber jeg om styreforankrede svar. Jeg ber også om at dere legger til grunn at eventuelle endringer skal kunne gjennomføres innenfor dagens økonomiske rammer. Jeg ser gjerne at innspill fra studentinnovasjons- og entreprenørskapsmiljøene også reflekteres i innspillet fra institusjonene.

1. Hovedutfordringer som bør omtales i meldingen

I teksten over har jeg trukket opp utfordringer knyttet til arbeidsrelevans i høyere utdanning. Er dere enige i at dette er sentrale utfordringer? Hva vil dere eventuelt fremheve for å supplere eller korrigere utfordringsbildet?

Hvordan mener dere de store omstillingene vi står overfor (digitalisering, grønt skifte, migrasjon, etc.) påvirker samfunnets kompetansebehov, og hvordan bør arbeidslivet og utdanningsinstitusjonene samarbeide for å møte disse?

2. Samarbeid om høyere utdanning

Hvordan samarbeider institusjonen strategisk med arbeidslivet om utvikling av studieporteføljen?

Hvilke former for utdanningssamarbeid mellom institusjonen og arbeidslivet fungerer godt, og hvilke fungerer mindre godt?

Kvalitetsmeldingen har forventninger om at studieprogrammer skal utvikles i samarbeid med arbeidslivet. Hvordan arbeider institusjonen for å realisere disse forventningene?

Hvordan arbeider institusjonen med å få arbeidslivet til å tilby muligheter for praksis? Hva trengs for å få flere studenter ut i praksis?

Hvilke erfaringer har institusjonen med å utvikle samarbeid mellom høyere utdanning og arbeidsliv gjennom internasjonale programmer og samarbeidsarenaer (f.eks. EU-programmer eller strategiske partnerskap med institusjoner i andre land)?

Hvordan kan universitetene og høyskolene bidra til at arbeidslivet får bedre kunnskap om kandidatenes kompetanse, inkludert for ph.d.-kandidatene? Hvordan fungerer læringsutbyttebeskrivelsene i kommunikasjonen med arbeidslivet?

3. Samarbeid om studentenes læring

Universiteter og høyskoler samarbeider med arbeidslivet om studentenes læring på mange måter (for eksempel ved bruk av praksis, reelle oppgaver fra arbeidslivet, gjesteforelesere, delte stillinger, etc.). Hva er erfaringene med og omfanget av slikt samarbeid? Hvordan kan slikt samarbeid bygges ut?

Hvordan arbeider institusjonen med å rekruttere undervisere med erfaring fra arbeidslivet?

Hvordan kan universiteter og høyskoler og arbeidslivet samarbeide for å øke arbeidsmarkedstilknytningen i studieprogrammene i disiplinfag, som for eksempel i humaniora, samfunnsvitenskap og naturvitenskap?

Hva er de viktigste grepene for å sikre at studentene får god informasjon og veiledning om hvordan de kan bruke kompetansen sin i arbeidslivet?

Innovasjons- og nyskappingskompetanse skal inngå i alle studieprogram, jf. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Mange institusjoner har også egne studietilbud og studentaktiviteter som bidrar til innovasjon og entreprenørskap. Hvordan arbeider institusjonen for at studentene skal øke sin kompetanse på dette området?

4. Myndighetsnivå

Hva er barrierene for samarbeid i dagens system? Er det for eksempel forhold i lov og forskrifter som hemmer samarbeid om utdanning mellom universiteter og høyskoler og arbeidslivet?

Hvilke tiltak kan tilrettelegge for bedre samarbeid om høyere utdanning? Hva kan myndighetene eventuelt bidra med?

5. Eksempler

Jeg ber om 1–3 eksempler på godt samarbeid med arbeidslivet om høyere utdanning. Jeg vil at eksemplene også skal synliggjøre hvor omfattende samarbeidet er, for eksempel hvor mange fagmiljø og/eller studenter som er involvert.

6. Supplerende spørsmål om kvalitet og relevans i obligatorisk praksis for helse- og sosialfag- og lærerutdanning

Helse- og sosialfagutdanninger

Meld. St. 13 (2011–2012) *Utdanning for velferd – Samspill i praksis* la grunnlaget for et tettere samarbeid mellom tjenestene og universitetene og høyskolene om helse- og sosialfagutdanningene for å møte tjenestenes kompetansebehov. Helse- og sosialfagutdanningene styres gjennom en felles rammeplan og nasjonale retningslinjer for den enkelte utdanning. Styringssystemet skal sikre kvalitet og relevans i utdanningene og har som mål at

utdanningene og tjenestene samarbeider mer om det faglige innholdet i utdanningene. Universitets- og høyskolerådet slutførte i 2016 et prosjekt (Praksisprosjektet) som belyste flere utfordringer med praksisstudier i helse- og sosialfagutdanningene, og kom med forslag til løsninger. God kvalitet i praksisstudiene er viktig for den totale kvaliteten på utdanningene.

Sett i lys av dette kunnskapsgrunnlaget, hva er de største utfordringene for et gjensidig samarbeid mellom institusjonene og tjenestene? Hvilke tiltak kan være egnet for å løse utfordringene?

Hva kjennetegner et velfungerende samarbeid mellom utdanningene og praksisfeltet, og hvordan bidrar et slikt samarbeid til utvikling av utdanningene?

Hvordan kan samarbeidsavtalene mellom institusjonene og tjenestene bidra til økt kvalitet og relevans i praksis i helse- og sosialfagutdanningene?

Hvordan bidrar samarbeidsorganer til å skape gode rammer for blant annet praksisstudier, kombinerte stillinger, veilederkompetanse, FoU og tjenesteinnovasjon?

De nye retningslinjer for helse- og sosialfagutdanninger åpner for nye måter å gjennomføre praksisstudier på. Hvordan ser institusjonen for seg at nye praksismodeller kan bidra til økt læring og samarbeid mellom tjenestene og UH-sektoren?

Lærerutdanning:

Kvaliteten i lærerutdanning avhenger av innsats både fra lærerutdanningsinstitusjonene og fra skolene og barnehagene der studentene har praksis. Et hovedgrep i strategien *Lærerutdanning 2025* er derfor styrket samarbeid mellom aktørene i lærerutdanningsfeltet og partnerskap mellom skole- og barnehageeiere og lærerutdanningsinstitusjoner. For å følge opp strategien er det opprettet to nye fora, et partssammensatt forum (NFLP) og et ekspertråd (Faglig råd).

Hva er de viktigste utfordringene for et gjensidig samarbeid mellom aktørene i lærerutdanningsfeltet og barnehageeierne, og hvordan kan de etablerte samarbeidsforaene bidra til å møte disse?

Hva kjennetegner et velfungerende samarbeid mellom utdanningene og praksisfeltet, og hvordan bidrar samarbeidet til utvikling av utdanningene?

Avslutning

En tilsvarende invitasjon til å gi skriftlige innspill er også sendt til aktørene i arbeidslivet (se nettsiden for meldingen: regjeringen.no/arbeidsrelevans). Jeg vil også legge opp til innspillsmøter i arbeidet med meldingen. De skriftlige innspillene og innspillsmøtene vil utgjøre en viktig del av kunnskapsgrunnlaget for arbeidsrelevansmeldingen.

Jeg ber om at innspillene sendes til Kunnskapsdepartementets postmottak: postmottak@kd.dep.no. Innspillene er offentlige etter offentlighetsloven og blir publisert på stortingsmeldingens nettside. Nettsiden inneholder informasjon om arbeidet med arbeidsrelevansmeldingen og vil bli oppdatert med relevante nyheter. Frist for å sende innspill er **15. september 2019**. Jeg mottar gjerne innspillene tidligere om det er anledning til det.

Med hilsen

Iselin Nybø

Adresseliste

Ansgar Teologiske Høgskole	Fredrik Fransons vei 4	4635	KRISTIANSAND S
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo	Postboks 6768 St. Olavs plass	0130	OSLO
Association of Norwegian Students Abroad	Storgt. 19	0184	OSLO
Atlantis Medisinske Høgskole	Postboks 4290 Nydalen	0402	OSLO
Barrat Due musikk institutt	Postboks 5344 Majorstuen	0304	OSLO
Bergen Arkitekt høgskole	Postboks 39	5841	BERGEN
BioCEED			
Bjørknes høyskole	Lovisenberggt. 13	0456	OSLO
CEMPE			
Center for Computing in Science Education	Postboks 1048 Blindern	0316	OSLO
Centre for Engaged Education through Entrepreneurship	Norges teknisknaturvitenskapelige universitet NTNU	7491	TRONDHEIM
Centre of Excellence in Film and Interactive Media	Høgskolen i Lillehammer	2604	LILLEHAMMER
Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning	Postboks 1093	5809	BERGEN
Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning	Thronn Nergaards veg 7	7044	TRONDHEIM
Excellent Information Technology Education	Norges teknisknaturvitenskapelige universitet NTNU	7491	TRONDHEIM
Fjellhaug Internasjonale Høgskole	Sinsenvn. 15	0572	OSLO
Forsvarets høgskole	Postboks 800, Postmottak	2617	LILLEHAMMER
Handelshøyskolen BI		0442	OSLO
Høgskolen i Innlandet	Postboks 400	2418	ELVERUM
Høgskolen i Molde	Postboks 2110	6402	MOLDE
vitenskapelig høgskole i logistikk			
Høgskolen i Østfold		1757	HALDEN
Høgskulen for landbruk og bygdeutvikling	Arne Garborgsveg 22	4340	BRYNE

Høgskulen i Volda	Postboks 500	6101	VOLDA
Høgskulen på Vestlandet	Postboks 7030	5020	BERGEN
Høyskolen for Ledelse og Teologi	Micheletsvei 62	1368	STABEKK
Høyskolen Kristiania			
Komite for kjønnsbalanse og mangfold i forskningen			
Kompetanse Norge	Postboks 236 Sentrum	0103	OSLO
Kriminalomsorgens utdanningssenter			
Kunsthøgskolen i Oslo	Postboks 6853 St Olavsplass	0130	OSLO
Lovisenberg diakonale høyskole	Lovisenberggaten 15 B	0456	OSLO
MaTRIC			
MF vitenskapelig høyskole for teologi religion og samfunn	Postboks 5144 Majorstua	0302	OSLO
Musikkteaterhøyskolen	Trondheimsveien 137	0570	OSLO
Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen	Postboks 578	1327	LYSAKER
NLA Høgskolen	Postboks 74	5812	BERGEN
Nord universitet	Postboks 1490	8049	BODØ
Norges Dansehøyskole	Postboks 2956 Tøyen	0608	OSLO
Norges forskningsråd	Postboks 564	1327	LYSAKER
Norges Handelshøyskole	Helleveien 30	5045	BERGEN
Norges idrettshøyskole	Postboks 4014 Ullevål Stadion	0806	OSLO
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Postboks 5003	1432	ÅS
Norges musikkhøyskole	Postboks 5190 Majorstua	0302	OSLO
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet		7491	TRONDHEIM
Noroff høyskole	Postboks 2544	4678	KRISTIANSAND
Norsk barnebokinstitutt	Postboks 2674 Solli	0203	OSLO
Norsk Gestaltinstitutt AS	Pilestredet 75C	0354	OSLO
Høgskole			
Norsk høyskole for helhetsterapi	Husvikveien 105	3113	TØNSBERG
Norsk studentorganisasjon	Holbergs gate 1	0166	OSLO

Organisasjon for norske
fagskolestudenter

OsloMet –

storbyuniversitetet

Politihøgskolen

Postboks 5027

0301

OSLO

Majorstuen

ProTed

Samisk høgskole

Hánnoluohkká 45

9520

KAUTOKEINO

Skrivekunstakademiet

Georgernes Verft

5011

BERGEN

Statens lånekas
for utdanning

Postboks 430 Alnabru

0614

OSLO

Steinerhøgskolen

Professor Dahls gate 30

0260

OSLO

Stipendiatorganisasjonene
i Norge

Postboks 552 Sentrum

0105

OSLO

UNINETT AS

Postboks 4769 Sluppen

7465

TRONDHEIM

Unit - Direktoratet for IKT
og fellestjenester i høyere
utdanning og forskning

Abels gate 5A

7030

TRONDHEIM

Universitetet i Agder

Serviceboks 422

4604

KRISTIANSAND
S

Universitetet i Bergen

Postboks 7800

5020

BERGEN

Universitetet i Oslo

Postboks 1072 Blindern

0316

OSLO

Universitetet i Stavanger

4036

STAVANGER

Universitetet i Sørøst-
Norge

Postboks 235

3603

KONGSBERG

Universitetet i Tromsø –

9019

TROMSØ

Norges arktiske universitet

Universitets- og
høgskolerådet

Stortorvet 2

0155

OSLO

Universitetssenteret på
Svalbard

Postboks 156

9170

LONGYEARBYEN

Utdanningsdirektoratet

Postboks 9359 Grønland

0135

OSLO

VID vitenskapelige
høgskole

Postboks 184 Vinderen

0319

OSLO